

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 27 DE JANER DE 1911

NÚM. 1674 — ANY XXXIII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims — Atrassats: 20

PELÍCULA SENSACIONAL

«El derecho a la matanza, ó la impunidad de un fraticida.»

Estirada d'orelles

No es aquesta la primera vegada que desde les columnes de L'ESQUELLA cridem l'atenció dels escriptors catalans sobre lo malament que, en general, escriuen el nostre idioma. A fe que no som amics de renyar, ni de buscar brosses al beure. Però a cada moment, fullejant llibres o donant un cop d'ull als periodics, topem ab ofenses, greus o lleus, al nostre bell catalanesc, essent els ofensors, moltes vegades, homes d'alsada y fins literats de primera fila. Tant sovintegen y tan imperdonables són aqueixos torts a la parla catalana, que acabem per posarnos nerviosos y per exasperarnos. Per això, de tant en tant, ens dediquem a estirar les orelles dels escriptors de la terra, cosa que fem a fi de bé, empesos pel nostre amor a l'idioma patri y sense la més petita intenció de molestar a ningú.

Sabem prou bé que l'escriure correctament en català ofereix múltiples dificultats. La manca de bones gramàtiques y de bons diccionaris, la corrupció a que havia arribat el lexic, la sintaxis y fins la fonètica de l'idioma català per culpa de l'influència castellana, l'anarquia que en qüestions gramaticals regna entre nosaltres, y moltes altres causes, fan que sovint un hom quedi perplexe a l'anar a escriure un mot o una frase en català, y que més sovint encara caigui en errades grosses, mitjanes y petites. Emperò, fins tenint això en compte, hem de dir que se'n fa un gra massa. Hi ha errades, hi ha incorreccions, que són perdonables; mes n'hi ha d'altres que no tenen perdó de Deu ni dels homes. Els estudis filològics y la literatura han fet molta via a Catalunya, y ja són lluny els temps en que en Marian Aguiló, en els seus *Focs follets*, deia planyivolament:

«Nostre desastruc llenguatge tres centurys fa que's veu que'ls forans ne fan ultratge y els de casa'n fan menyspreu.»

Ademés, lo que es dispensable en un modest redactor periodistic, ja no ho es tant en una personalitat de la política y ho es menys encara en una figura de relleu en la literatura catalana. Així, per exemple, no fa gaire que vegerem un sonet d'un il·lustre poeta català en el qual hi havia el mot *ambient*, que ha d'esser, aquí y a tot arreu, *ambiente*.

Lo més trist del cas es que aqueixes incorreccions són degudes a deixadesa, a indolència. La gran majoria de les faltes de gramàtica que's cometen (com l'emplear els pronoms catalans *quin* y *qual* en el sentit del castellà *cuyo*, y com l'ús del *doncs* en comptes del *puig* o del *car*) s'evitarien si els nostres escriptors, oradors y periodistes tinguessin el bon gust de llegir les obres gramaticals de l'eminent Pompeu Fabra. Fins se dona el cas de que distingits joves que són a l'extranger ab subvenció oficial pera estudiar filologia cauen en faltes d'aquesta naturalesa.

En els periodics, sobre tot en els diaris, que s'escriuen depressa y a empentes, són les faltes més disculpables que enlloc. Però el nombre de faltes es tan gros, que passa de mida y demana que s'hi posi cura. Al costat de castellanismes intolerables, hi trobareu cada *catalanissació* que fa veure les estrelles. Ara trobareu *brevetat*, *greutat*, *brevissim* y *greuissim*, en comptes de *brevetat*, *gravetat*, *brevissim* y *gravissim*, ara *enllumenar* y *enlluminació* a tot drap, com si les paraules *illuminar* y *illuminació*, a cada pas usades per Ramon Llull, no fossin ben catalanes; ara *moltit* en lloc de *multitud*, com si aquest mot vingués directament del català *molt* y no del *multitudo* llatí, *et sic de cæteris*.

Alguns potser no s'ho voldran creure, però es lo cert que ab tantes y tantes errades s'enlletgeix y's vicia l'idioma

català. Avui ja hi va d'avall-caient, ja està en minva l'influència castellana, y lo que cal es polir el llenguatge català, no solament rentantlo de taques gramaticals, sinó traientli les espardenyes y fentlo senyorivol sempre que sigui del cas.

Convé que hi pensin, en lo que hem dit, els que escriuen en català. No's tracta de nimietats, de futeses, sinó de quelcom important, que es la bellesa y la glòria de la parla catalana. Perquè actualment se dona el cas paradoxal de que nombrosos nacionalistes, entre ells la majoria de capdavanters, no poden cantar el seu amor a Catalunya sense desgraciar lamentablement la pobre llengua catalana.

WIFRED

El manguito frustrat

(DRAMA RAPID EN QUATRE ACTES)

I

Marit y muller. L'acció, a casa d'ells. La decoració representa una saleta ni rica ni pobre; mitja figa, mitg raim.

Ella comensa a enraonar.

—Volia demanarte una cosa, Felip.

—¿Què?

—Un manguito de pells. Totes les meves amigues ne porten, y no pots imaginar-te lo que jo sofreixo quan vaig ab alguna d'elles y'm veig ab les mans en l'aire...

—Les circumstancies no són massa propícies; però, en fi, si la sangria no ha de ser molt grossa...

—Felip, Felipet meu!...

—Be, deixa't de postures...

—¿Anemlo a comprar ara mateix?

—Com vulguis. El mal pas...

—Però ¿que't sab greu ferme aquest obsequi?

—No, l'obsequi no; la factura es lo que'm fa *frente!*...

—Vaja, home, no siguis rata...

—Anem!... *Alea jacta est!*

—¿Què dius?

—Res. (*Apart.*) Que l'inventor dels manguitos devia ser un valent *sinvergüenza*...

II

A la pelleteria.

Després d'haver examinat un munt de manguitos que'l dependent els ha anat ensenyant, la senyora's decanta per un de molt gros y molt bonic.

LA MULLER:—¿Veus? Aquest m'agradaria.

EL MARIT (*al dependent*):—¿Quànt val?

—Cent cinquanta pessetes.

—¿Còm! (*Horroritzat.*) ¿Trenta duros ha dit?

—Y es el darrer preu.

—No m'explico que un grapat de miserables pèls, que Deu sab de què són, pugui costar aquesta barbaritat...

—Oh!... Sigui de la bestia que's vulgui, estan caríssimes les pells ara.

—De modo que, si jo les hi portés, la confecció del manguito...

—Seria lo de menos. Les pells, les pells són les que'ns fan semblar cars als ulls del public.

—Està be, doncs. Ja'ns veurem dintre d'uns quants dies.—

Y marit y muller surten de l'establiment.

ELS PARDALS DE LA RAMBLA

—Què?... Què's diu de l'Ajuntament?...
 —Sí, mira, s'hi diu que, quan ja no tinguin res pera concertar, ens concertaran a nosaltres pera farnos ab arròs...

III

La mateixa decoració del primer acte.

EL MARIT (a la muller, que fa un pam de morros):—
 Digues a la criada que demà porti un conill.

—¿Què vols fer?

—Deixaho anar. Que demà porti un conill. Y passat-demà un altre, y el dijous un altre, y el divendres un altre, y aixís successivament, fins que jo digui prou. (Apart.) Ab sis o set conills ja pot ferse una cosa regular.

—Però si abans deies que'l conill no t'agradava...

—Doncs ara dic que sí. ¿No sabs tu que'ls gustos, com les idees y com les modes, no paren mai d'evolucionar?

—Bueno, bueno... A mi sí que... Tindras conill tota la setmana...

IV

Han passat alguns dies.

El marit entra a la cuina y s'encara ab la minyona:

—Pepeta!...

—Digui.

—¿Quants dies fa que mengem conill?
 —Miri... desde'l dimars... vuit dies.
 —Molt be! Ja n'hi ha prou. ¿Aont són les pells?
 —¿Les pells de què?
 —Dels conills.
 —¡Ui!... ¡Qui sab ont deuen ser!... Com que sempre els he comprat morts y pelats...

—¡Ah!... (Aguantantse ab els fogons pera no caure a terra.)—¡Estava escrit!... La meva pobre muller s'ha de quedar sense manguito!...

(Teló pausat. Un piano de manubri, al carrer, ataca els primers compassos del *Non tornó*.)

MATIAS BONAFÉ

WAGNERIANA

En la primavera de l'any passat, y ab motiu de presentarse a Barcelona la seva Tetralogia immortal, dedicà L'ESQUELLA an en Wagner tot el contingut d'un número. En aquella ESQUELLA, —digne, per cert, de la general admiració—la personalitat del gran reformador hi sigui estudiada sota cada un dels seus múltiples y més contraris aspectes. Desde conspirador a sicalip-tic (?), ni una sola de les infinites modalitats que an en Wagner ornaven quedà per descobrir. Les representacions del *Tannhauser* y *Els mestres cantaires* han vingut a donar altre cop a la figura del mestre alemany un caràcter de marcada actualitat. Per cert que si les circumstàncies ab que ara se'n presenta en Wagner al Liceu no són les mateixes del any passat, hem de confessar que poc se'n manca.

A l'acabar-se els preparatius del darrer memorable festival, sorgí a Barcelona un conflicte entre'ls obrers carreters. Les representacions, d'enguany, menys solemniales, menys bombejades, —no cal dir que igualment interessants—ens han vingut, aixís mateix, acompanyades d'un gran conflicte entre'ls amos y dependents de l'art rodant barceloní. Com en el mes d'Abril de l'any passat, el simpàtic company que allavors *tragué punta* d'aquella situació, podria tornar a escriure la segona part de l'imaginari diàleg entre un enemic y un adorador del mestre, als quals feia dir:

—Veieu?... Conflicte de l'art rodant y festival Wagner... Una desgràcia mai ve sola!

A lo que—segons l'escriptor—objectava l'altre:

—Mireu si es forta la sugestió de la música wagneriana, que fins els carros paren de rodar... pera sentir-la!

En Wagner fou per L'ESQUELLA honorat com devia. No es just deixar-lo passar en silenci al cap de nou mesos d'haver llen-sat per ell les campanes al vol. Parlem, doncs, d'en Wagner, ja que l'ocasió se'n es oferta, ademés, de poder donar als seus admiradors una nova que no podrà menos que plaure'ls.

Com tots els grans genis, escrigué l'autor del *Crepuscle* les seves memòries. Això es sabut. Es més: les memòries d'en Wagner havien sigut tingudes fins avui com filles de madona Cosima Wagner; quelcom, se venia a suposar, semblant a *Victor Hugo*, *explicat per un testimoni de la seva vida*, llibre que escrigué, o manà escriure, l'esposa del gran poeta. Doncs be: pot afirmar-se, des d'ara, que les memòries d'en Wagner són filles d'ell en persona, y que tardaran sols uns tres mesos en sortir. Compendran, totes plegades, quatre volums, y abarcaran, en conjunt, unes 1.200 planes.

En Wagner les escrigué entre'ls anys 1868 y 1873. En previ-sió de qualsevol desgraciad incident que pogués implicar la per-dua o la destrucció del manuscrit, ordenà en Wagner que's fes dels seus records una tirada de dotze exemplars, ni un més, ni un de menos. Quatre foren confiats a altres tantes persones de la seva intimitat. Els vuit restants quedaren dipositats en lloc tingut per en Wagner com igualment segur. Ara, al cap de vint-i-vuit anys de la seva mort, han decidit els parents del gran music la publicació d'aquest llibre, per tants conceptes extrema-dament interessant.

Es de suposar que en les memòries no deixarà en Wagner d'explicar les seves lluites ab la misèria, fins al dia que vegé apareixer un salvador en la persona del rei Lluís de Baviera, data en la qual comensa pel music la seva vida de fastuositat. Era en aquesta època quan deia en Wagner an en Liszt:

ELS PAYETS

—Ja pots ben dir a tot arreu que, gracies a don Culió, som els amos de Barcelona, avui.

«ELS ZIN-CALÓS», D'EN JULI VALLMITJANA, AL «PRINCIPAL»

Escena final de la comedia.

—Com tothom, tinc les meves petiteses. Adoro els tapissos y els mobles rics; me plau sobremanera habillarme ab robes sumptuoses pera treballar. No puc pas viure com un gos, dormir sobre un jas de palla, ni alimentarme d'aiguarent. Sento la necessitat de la bellesa, de l'esplendor y de la llum, y cal que se'm faciliti lo que pera produir necessito...

En aquet to parlava en Wagner. La seva teoria queda desmentida pel nombre considerable de genis que en la miseria han mort...

El fet es que les memories d'en Wagner no tardaran en veure la llum, y que'l gran home tenia ja cinquanta anys quan comensà a dictarles.

A poc que'l mestre encertés a expressarshi sincerament y lliurement, no es facil que la seva lectura arribi a ensopir a ningú.

Boy

UN RECÓ TIPIC

En un recó de la Plassa del Pi, davant de la vella fatxada, voltada de cases negroses y sota uns plàtanes que s'enfilen pera cercar la llum damunt dels terrats; en un d'aquells recons ombrius de l'antiga Barcelona, entre mitg d'un munt de botigues, rebotigues y botiguetes d'aquelles que sembla que'ls amos, més que vendrehi, s'hi entretinguin, o que hi juguin a cou-dinar, hi ha una tenda pintada de nou, ab els vidres plens de comedies.

A dintre no hi ha més que papers, papers pels prestatges, papers per terra, papers pel sostre, papers per

tots els recons. De primer poden caminar quatre passes a peu dret, després vos teniu d'ajupir pera entrar en una altra saleta, després arronsarvos, y per fi agenollarvos, y si volem arribar al cap-d'avall, quasi's pot dir que teniu d'ajèureushi. En cosa de vint pams quadrats hi ha despaig; menjador, impremta, escriptori, golfes, desvans, soterrani, oficines, y lloc pera'ls papers y pera'ls que hi viuen quan els papers els ho permeten.

Ab tot y ser tan petit, aixís que haveu passat la porta encara y ha lloc pera una cosa que us omple de satisfacció; encara hi ha lloc pera l'alegria. Vos surt a rebre un home afaitat, y encara no heu obert la boca, ell ja ha obert algun acudit y ha desplegat alguna rialla. Vos venen a rebre tres infants, que corren pel mitg dels papers, y vos ve a rebre, més que ningú y més que res, un aire sanitos que surt de tots aquells recons y vos fa tan extrany, però tan extrany, que, en mitg de tants pilots de llibres, avui que l'austeritat està fent tantes malifetes a la pobre lletra de motllo, ne pugui brotar la joia, que un no pot menos d'aixamplar el cor y dir:—Alabat sigui Deu que trobo un recó ple de papers que no fan plorar les criatures.

Es clar que'ls llibres són comedies, que l'home afaitat es en Bonavia, y que en aquells vint pams de botiga s'hi fa L'Escena Catalana, y es clar que allí es un dels asils aont encara la negror no s'hi ha pogut enquistar, ni el filosof hi ha fet estragos, ni el pessimisme hi ha nogut seure, ni els mal-carats hi han trobat assiento. Aquell recó es pera vendre comedies, y els que hi van ja se n'han fet carrec, y a l'entrar allí's deixen a la porta els mals pensaments y les cabories, perquè com que la botiga es tan petita y tan esquifida, si volgués entrar la tristor treuria el lloc pera lo altre, y això, ni el bon Bonavia, ni els infants, ni nosaltres, y ni els llibres ho podríem consentir, y el que allí entrés ab mals posats se'l treuria a cops de comedies.

Per aquell recó tan complicat se pot dir que hi han anat passant tots els autors de la nostra terra y tots els actors dels nostres teatres. En aquell forn de coure idees se saben, quasi abans de néixer, com seran els in-

fants dramàtics abans que'ls portin a les taules. Allí hi van les llevadores, els padrins, els pares, els parents, y en aquella pica d'aigua beneïda's bategen moltes comèdies, se'ls treuen els bolquers, y se'ls diu: «Camina»; en aquell rusc y casa d'informes se sab, abans que enlloc més, els comedians que estan disgustats pels papers que voldrien tenir y que sempre van a parar a «l'altre», les còmiques que tenen amors mal correspostos o ben agraits; els planys de les hores de feines y les poques hores de cobrar; la roba que duen y aont la compren, y tantes aafardaries com porta l'art de fer comèdies, que si per fòra són molt vistoses, si's mira el dau rat dels trajos sempre s'hi veu alguna unglada.

Tots aquets hi van, an aquell forn, però els més interessants, per ser els més desconeguts per la majoria del públic, són l'estol d'aficionats que hi arriben dels pobles de fòra. Allí galans baixats de muntanya que deixen la gorra y la manta pera posarse trusa o dalmàtica; allí joves plens d'ilusions, que treballen de dia y de nit, al mitg de Poli de les màquines, pera vestir-se el diumenge de conde, y deixar la prosa y parlar en vers; allí juntes de casino, que organisen una vetllada pera dur molla espiritual als que no mengen més que crostes; y allí les dues dames del bolo, sirenes molt pobres, quasi sempre, però que van a fer de reines als poblets de cases de suro, y per un moment a la vida duen un xic de claror, d'esperansa y de bona-nova als homes tristos dels terrossos.

Aquestes colles d'aficionats que van a casa d'en Bonavia y s'entaforen per aquelles sales, duen quelcom d'ilusionats en el mirar y en la paraula, que no ho tenen els altres que baixen dels cims aspres de la muntanya. Són l'exèrcit de salvació del nostre Teatre Català. Passi el que passi an el seu poble, que mani en Pau o que mani en Pere, que pugin els blancs o els negres, ells els deixen rosegar-se an els seus casinos y casinets, y ab mires més altes y més belles, sembren unes quantes flors en aquells camps de rostoll. Per ells, encara sab el poble que hi ha un desig que se'n diu «art»; per ells se sab que no tot són «odis», ni lluites de caciquets, ni acaparadors de masses; per ells se sab que l'home no es bestia, per ells que hi han certes obres que no's tenen de fer a les fosques, com les del cinematograf, y ells tenen pit pera soportar, no sols les hores d'ensaig, robades al seu treball, sinó les burles dels homes seriosos, que troben que la comèdia, no es al teatre aont s'ha de fer, sinó a casa, al club, al municipi.

Si hi ha un moment que defalleixen, prenen el tren y... a cà'n Bonavia. Seuen (si poden), senten rialles, y veuen que allò que ells somien es digne de somiar-se y se n'entornen esperansats, y l'endema, al casino de fòra, les noies estan més hermoses y els joves són més valents, perquè ha passat el vent de l'art a donarlos ilusionaria.

XARAU

La neu

Cau la neu a borrellons
com les blanques ilusions
de l'ignocenta infantesa.
Va caient pausadament,
per tot arreu extenent
la blancor de la puresa.

L'home admira el blanc mantell
y com si's cobris ab ell
y sentís la seva influencia,

en son cor brolla un esclat
de joia, com no ha gosat
sinó en els jorns d'ignocència.

Ve després el sol roent
y els borrellons va fonent
ab besada calitjosa.
Com el foc de les passions
va fonent les ilusions
de l'ignocència ditxosa.

S. ALSINA Y CLOS

El Titella prodic

A Romea estan a punt d'inaugurar el teatre d'infants.

En la primera funció, que tindrà lloc diumenge vinent, s'estrenarà, además d'*En Jordi Flama*, d'en Gual, una comèdia de putxinellis en cinc quadros, *El Titella prodic*, d'en Santiago Rusiñol. Segons se'ns diu, seguiran an aquesta altres obres noves adequades al gènere, obres ingenues, originals y inèdites, de nostres autors de primer rengle.

La tentativa no pot ser més simpàtica, y, al nostre entendre, mereix tota mena d'empujes, no sols per part de la quitxalla, sinó dels cossos grans.

MUNICIPALS Y URBANS

Projecte d'unificació dels dos cossos.

Teatre de nois, ben vingut sies!

Els petits Mira-nius ja tindran ont divertir-se; ja no tindran necessitat d'anarse a fer malbé la vista pels cinematògrafs; ja no's veuran obligats a habitar la seva tendra mentalitat al crim esgarriós, a la maquinació infernal y a la bestiesa permanent.

Titella prodic, tant de bo siguis l'hèroe deslliurador de la nostra escena.

Perquè... qui sab?

Podria ocorrer que, anys a venir, els nois d'avui se'n recordessin, de lo que hagin disfrutat en el teatre, y, en que sols fos per agraïment, al ser homes seguissin ab la dèria d'anarhi. Podria donarse el cas de que, ab l'excusa de portarhi els petit, ens hi anessim aficionant els grans y acabessim per reconciliar-nos ab la senyora Talia y per concórrer ab assiduitat a les misses del seu abandonat temple. Podria també succeir que'ls nois s'hi engresquessin tant, que'ls autors se vegessin obligats a donar l'abast en un gènere nou, ingènuu, poetic, moralisador, y ab això tots hi guanyariem. Els menuts ens encomanarien la tirria al *Dimoni*, que es el qui, segons la primitiva sana moral, ha de rebre les garrotades, y aviat Barcelona seria un paradís, un país de vano ont triomfarien sempre'ls bons y ont s'hi glorificaria a les *Cristetes* infelisses, avui sols protegides interessadament pels *Cristofols* de la Defensa Social.

La teva obra es de renovament y de redempció, Titella. Recomensem, doncs.

Si els hèroes d'en De Lorde, d'en Laferrère y de l'Iglesias ensopeguen; si les creacions d'en Guimerà, d'en Tristan Bernard y d'en Rusiñol no logren escalfar el public major d'edat, es hora de donar els poders al classic putxinell y l'alternativa de l'espectació y la crítica a la quitxalla.

Potser d'aquí a una dècada o dues, els nostres fills, pensant en el protagonista de l'obra d'en Rusiñol, exclamaran:

—Gloria al primer Titella del nostre renaixement teatral!

YORICK

PRINCIPAL.—No s'ha donat cap estrena en lo que va de setmana. Continúa l'exit d'*Els zin-calós*, que ha proporcionat fins ara molt bones entrades. La funció del diumenge va lograr atreure tanta concurrència, que hi havia un ple a vessar.

La funció del dilluns va suspendre's en senyal de dol per la mort de l'esposa de l'empresari senyor Franqueza, a qui enviem el nostre pesa'm.

—Pera aquesta setmana s'anuncia *Bibiana*, trilogia d'en Pin y Soler.

Prometem fèlsen uns quants centims en el número vinent.

LICEO.—Ahir, dijous, degueren anar les primeres de *Paolo e Francesca* y *Il figliuol prodigo*. La primera es original del mestre director senyor Mancinelli y la segona de l'eminent compositor Debussy.

Hi ha gran espectació pera paladejar aquest escullit programa, que resultarà, ben segur, un gran aconxeiment filarmònic.

ROMEA.—*L'Intrús*, comedia en 3 actes d'en Tristan Bernard, es una de les més hermoses produccions del modern teatre francès. En ella hi ha tot lo que una obra escènica exigeix pera agradar al public més exigent: argument original, fons moralista, acció interessant, construcció sòlida, diàleg viu, bellesa artística, veritat psicològica, emoció sincera, sentimentalisme de bona mena, y tot hi es presentat senzillament y alegrement. En poques comedies havem vist tan ben armonisats els tons comics y els seriosos com en aquesta d'en Tristan Bernard. Sols un gran coneixedor del cor humà es capàs d'atrevir-se ab escenes com la

GAT ESCALDAT

—Be deurà anarhi an aquets concerts, senyor Serrallara.

—¿Jo?... ¡Vade retrol... Ens ha donat massa disgustos el de la cals...

AUCELLS DE PAS

WANDA LANDOWSKA,
cèlebre virtuosa pianística.

culminant del tercer acte, en la qual els protagonistes se'n presenten vivint un drama intens en un ambient d'humorisme quintaessenciat. Aquella sola situació marca més el segell d'un autor que mitja dotzena d'obres.

Les escenes interessants i divertides hi són a dojo, y totes justificades pel caracter dels personatges, que cada un d'ells es un tipo ple de vigor y de relleu. En el diàleg hi aleteja constantment aquell esperit joganer y intencionat dels escriptors francesos que fan tan deliciosos els discreteigs.

En altra època podria assegurar-se que *L'intrús* s'aguantaria molt temps als cartells. Avui, el public, està tan distret ab el guix, ab l'aigua y ab el *Cine Doré*, que no'ns atrevim a fer calendaris. Sols afirmarem, perquè d'això sí que'n tenim la convicció, que no hi ha cap espectador que, sortint de veure l'obra d'en Tristan Bernat, pugui dir que ha perdut la nit.

La companyia de *Romea* va treure un gran partit de la difícil interpretació, distingintshi molt particularment la senyora Baró (Emilia) y els senyors Barbosa, Capdevila y Aymerich.

—*Ceguera*, idili d'Apeles Mestres, es un hermós poemeta representable en el qual l'espectador no sab què admirar més, si la grandesa de concepció, d'un sentit altament filosòfic, o la bellesa de la forma, emmotllada en uns versos armoniosos, esmatats de pensaments, magnífics, impecables. El quadre del nostre gran poeta va produir en el public una emoció intensa; els espectadors, subjugats per la delicada poesia que exhalava dels llavis de la Baró y d'en Tor, impregnats de la bella visió de la *Fada*, van assaborir ab joia tota la transcendència de la faula, aplaudint ab entusiasme al caure la cortina.

—L'estrena de *Falstaff*, traducció d'en Carner, s'ha aplasat pera la setmana entrant. En cambi, s'anuncia pera avui, divendres, l'estrena de *La forsa del passat*, drama de Felip Palma.

—Diumenge, a la tarda, inauguració del «Teatre d'infants» ab dues estrenes: *En Jordi Flama*, d'en Gual, y *El Titella prole*, d'en Rusiñol.

TÍVOLI.—*El trust de los Tenorios* no va ser gran cosa. Una de tantes engiponades pera poder llsar xistos d'almanac desde la boca de l'escenari, y prou. Lo que hi ha es que sempre, després d'una obra dolenta, ne ve una de pitjor que fa bona l'anterior. Y aquí tenim aquest insubstantial *Benítez, cobrador*, que no hi ha per ont agafarlo, y que ha tingut la virtut—ja era hora!—d'indignar al public, a l'extrem de protestar. Deixem en pau als morts, doncs, y passem als projectes, que acostumen a dur més bones intencions que les realitats.

—Dimecres a la nit degué estrenarse *El héroe vencido ó El soldado de chocolate*, opereta vienesa, d'Oscar Strauss, arreglada a l'escena espanyola pel senyor Zaldívar.

—Pera molt aviat, pera avui mateix potser, s'anuncia també l'opereta en un acte *Las romanas caprichosas*.

ELDORADO.—La darrera *novetat*, y ho diem així, en cursiva, ab tota la mala intenció, consisteix en l'estrena d'*El hongo de Pérez*, un «vaudeville» antiquat, ple de situacions gracioses, però també ple de rebuscades inverossimilituts. Els tipus, molt grollers, sense aquelles mitges tints psicològiques que necessiten avui fins les caricatures més grotesques. Y afegeixin an això que'l diàleg no's distingeix per sa correcció, y tindran exposats els punts que calsa l'obra. En una paraula: un *hongo* que no passa de barret de rialles.

—Avui, estrena del sàinet *Los holgazanes*, d'extraordinari exit en el *Lara*, de Madrid.

APOLO.—Gran triomf de la companyia Parreño ab l'interpretació dels classics drames *Flor de un día* y *Espinas de una flor*.

—Ahi degué tenir lloc el benefici del director ab la celebrada obra *El alcalde de Zalamea*; y pera demà està anunciat el drama historic *Mártir de amor*.

—Pera'l proxím dimecres, dia 1.er, gran aconteixement. Estrena d'un grandió melodrama, ab un grapat d'actes, original del nostre amic y company Josep Artís, *El club de los patriotas*. Si'ns fa plorar forsa, aplaudirem ab aquella alegria.

L. L. L.

ESQUELLOTS

Si la sessió municipal de la darrera setmana no passa a l'Historia, serà precis confessar que l'Historia y la Justicia són dues coses ben diferents.

Per raons que encara ningú ha explicat, cregué l'Ajuntament necessari nomenar, per concurs, 40 metges supernumeraris, ab dret a ocupar plassa en el Cos medic municipal a mida que les vacants vagin produintse.

Y el dijous, dia 9, davant de tot Barcelona, que atònita contempla la *merienda de negros* que ab caracter permanent s'està celebrant mesos hà a la Casa de la Vila, les quaranta places varen ser adjudicades y, segons sembla, amigablement repartides entre recomanats dels lerrouxistes y els recomanats dels que no'n són.

Veritat es que, pera cobrir les apariencies, alguns regidors feren com qui impugna el dictamen, però també es veritat que'l senyor Janssens—que per cert ha tingut la... frescura d'enquibir entre'ls 40 favorecuts a quatre dels seus propis ajudants—manifestà en veu alta que de 50 regidors, 45, per lo menos, li havien recomanat algun metge, y ningú va atrevir-se a desmentir-lo.

Hi hagué, anys enrera, un polític que en un moment de sinceritat digué que passen a Espanya coses de les quals hi ha que apartarne els ulls ab horror y l'estómac ab asco.

Quan l'home deia això, ¿era que ja presentia el nostre actual Ajuntament?

□

A Madrid no saben avenirse'n.

—¿Conque un tren especial han fet posarse aquesta gent de la cal, el guix y el ciment?

Sí, senyors; a Barcelona ho arreglem així. Quan es qüestió de defensar els nostres drets, els nostres interessos, la nostra vida, no reparem en sacrifici més o menos.

Els oligarques madrilenys s'explicarien perfectament que'ls 170 barcelonins que'l diumenge varen arribar a la cort pera parlar ab en Canalejas haguessin fet aquesta *hombrada* pera assistir a un acte polític o el debut d'un torero; però pel guix, pel ciment, per la cal?

—Sempre seran originals, aquesta gent de Catalunya!—diuen.

Sempre!... D'això'ns refiem.

En aquesta *originalitat* està la nostra única esperansa.

□

Ni la pobra Gramàtica's lliura de la seva grapa destructora!

Dona compte *El Progreso* dels treballs fets per alguns benemerits barcelonins pera trobar solució al conflicte de la cal y el ciment, y acaba la relació ab aquestes paraules:

«El lunes probablemente seguirán las negociaciones, cuyo resultado no es facil preveer...»

¡Pobra llengua castellana!...

¡En quina situació t'has de veer, per culpa de la trepa que capitaneja el caudillo!...

□

LEGIM:

«En la próxima sesión del Ayuntamiento se presentará un dictamen para que se nombre comadrona supernumeraria de la beneficencia municipal á doña Victoria de Mingo...»

Mingo... Mingo...

O molt ens equivoquem o aquet nom ens sona a lerrouxisme. L'obrero Santamaría, casat ab una senyora també llevadora y també apellidada Mingo, ¿podria tal vegada dirnos si estem en lo cert?

**

Item más.

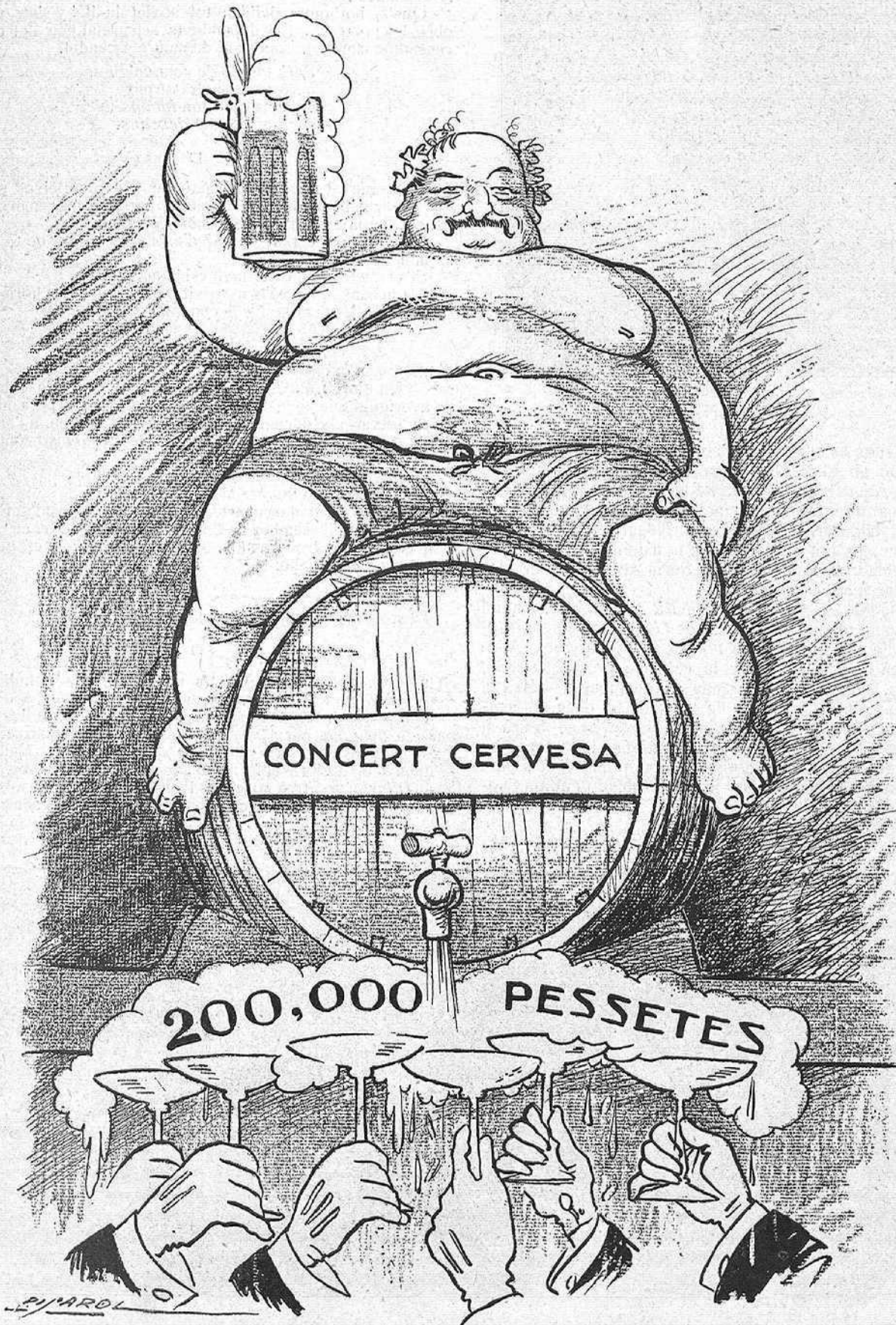
Ha sigut agraciad ab el nomenament de guarda de Consums un ciutadà que s'apellida Ardura y Altura.

Ardura y Altura...

¿No són aquestos els mateixos cognoms d'un regidor lerrouxista que, en companyia del senyor Rius y Rius, desempnyà en la memorable—y encara no liquidada—setmana d'aviació un paper dels més importants?

Don Alfons Ardura y Altura potser ne sab alguna cosa.

□

LA DARRERA HASSANYA

—Apa, minyons!... No es xampany, però, què dimoni!... també fa escuma.

ENRIC GRANADOS

En Granados es el més exquisit dels nostres musics. Una petita qüestió ab el mestre Pedrell comunica actualitat a la seva figura. Aquesta petita qüestió ha donat peu a que l'Enric Granados intentés renunciar l'homenatge que'ls seus amics volen tributarli pròximament. Nosaltres creiem que l'ilustre music no pot sustreure's a la manifestació d'afecte dels seus nombrosos admiradors. Seria refusarlos el pler d'una hermosa festa d'entusiasme.

En Granados, pròximament, donarà a conèixer, en un concert, la seva magnífica col·lecció de *Goyescas*, interpretació musical d'aquella pintura de *majas* aristocràtiques. Ademés revelarà també al públic la col·lecció dels *Azulejos*, de l'Albéniz, que aquet malaguanyat compositor deixà a mitg fer, y que en Granados, unic digne de tal obra, ha acabat, per encarrec especial de la viuda. Aleshores se veurà si en Granados sent o no un veritable culte d'amic fratern per l'Albéniz, diguin lo que diguin els que, no tenint dret a parlar de fracassats, comenten ab mal dissimulada enveja l'homenatge tributat als altres.

JA tornem al xivarri en favor de l'eterna causa del descans dominical.

Que'ls botiguers obliden tot sovint la llei y s'atreveixen a obrir les portes?... Els dependents sempre al peu del canó, no cansantse mai de protestar ni de moure escandol.

Serà tan llogic com vulguin, però trobo molt extrany que una gent tan *incansable* sigui amiga del *descans*.

□

HA encaparrat a molta gent això de que'ls mateixos guardies municipals que havien sollicitat y lograt entrar en el cos d'urbans sollicitin ara tornàr a ser municipals a seques.

L'enigma no es gens difícil d'esbrinar. De tot ne té la culpa la jaqueta vermella.

El vermell es un color molt cridaner.

Als urbans, quan se'ls necessita, se'ls veu d'una hora lluny, y això es precisament lo que'ls empipa.

□

ARA vegin qui ho diria!

Un diari francès, molt aficionat a fer calculs cabalistics, ha averiguat que aquest any les persones que, pera abreviar, solen fetxar els documents valentse de números, a l'arribar el dia 11 de Novembre troressaran ab aquesta *curiosa* combinació: 11-11-11.

¿Sí?

L'ESQUELLA no vol ser menos.

Nosaltres hem descobert ¡ab vintitres mesos d'anticipació! que'l dia 12 de Desembre de l'any vinent, els que tenen la referida costum se trobaran ab aquesta altra curiositat, quasi tan *extranya* com aquella:

12-12-12.

¿Què tal?

Descobriment per descobriment. ¡Estem en paus!

□

AB verdader gust hem vist la nova tàctica adoptada per *El Diluvio* ab relació a nosaltres.

Que anem de *capa caída*; que no venem; que la desgracia's passeja dia y nit per l'acera de la nostra administració... Tot això ens està molt be y res tenim que objectarhi. Cada burro es dueny de preferir el forratge que més s'adapta al seu paladar. Si al *Diluvio*, mentres nosaltres li ensenyem de modos, li agrada entretenirse ab això, ¿per què hem de contrariar els seus gustos?

DESCARREGADORS DE CARBÓ

—Tot el pa de les fàbriques passa per les nostres mans.

Segueixi, doncs, el gran *Tarugata* per aquest camí, ben segur de que en ell no es façil que'ns trobi.

En cambi, anant pel que seguia abans—el que afecta a la nostra honorabilitat—sí que seria possible que'ns trobés.

Y ens sembla, ens sembla que no havia de quedar gaire satisfet del *encuentro*.

¿Comprèn l'idea?

□

Nova municipal.
«Els regidors Guñalons y Callén han sigut designats pera procedir a la recepció de les obres de l'aqüeducte de Moncada.»

L'enhorabona, senyors Callén y Guñalons.

Perquè això d'una recepció d'obres a Moncada vol dir xefilis en perspectiva.

Lo extrany es que d'aquestes obres que proporcionen tant xampany als nostres regidors ne diguin *aqüeducte*...

Millor fora dirne *viaducte*.

□

Són ben tranquils, tan mateix, els regidors del caudillo.

A fi de procurar un *modus vivendi* al cèlebre Regino Sáenz—aquell capellà que en un miting va despullar-se de l'habit talar y's quedà convertit en un simple lerrouxista d'infanteria—l'han nomenat ¿saben què?...

¡Burot!

Y els grandíssims frescos diuen que això ho han fet pera *dignificarlo*.

Si la seva intenció era realment aquesta, d'altra manera més gallarda y més artística podien ferho.

Ara que precisament a la *Casa del Pueblo* s'hi està representant *La corte de Faraón*, ¿per què no adjudicaven al ex-capellà Sáenz el paper de gran sacerdot, que de segur li hauria anat millor que'l de punxa-sarries y no hauria ocasionat en el seu modo de viure una transició tan brusca?

□

Un xiste d'en Guimerà.

Es parlava de fer un regaló an en Vallmitjana ab motiu de l'exit del *Zin-calós*.

—Ja sé que li regalaria—va dir en Guimerà.

—Què, don Angel?

—Un bras de gitano.

□

COM SE PASSEN LA VIDA?...

Avivant el foc sagrat.

Tocant el bombo.

Edificant l'Esquerra.

Pegant a tot Cristo.

Conreuant cementiris.

Passant la maroma.

Treballant la llana.

Lliensant bombolles.

Tirant al blanc.

Fent tarugos.

GALANTERIA EPISCOPAL

—Il·lustríssima: Hi ha els senyors del Comitè de Defensa.

—Diga'ls que ho sento de debò, però que estic molt encostipat.

—Il·lustríssima: Hi ha les presidentes de les Obres Catòliques...

—Ah, són senyores?... Que passin, home, que passin.

Y va de gazetilla:

«Acaba de presentarse al Ayuntamiento una proposición urgente por la cual se solicita una nave del Matadero para alojamiento de guardias civiles.»

Els guardies civils al Matadero?

De quin cap ha sortit aquesta maquiavèlica idea?

Per molt menys, la Llei de jurisdiccions ha empresonat per uns quants dies an en Prudenci Bertrana, el distingit novelista.

□

A l'acabarse la representació de *Els zin-calós*, quan tots els gitanos s'agenollen ab les candeles enceses:

—M'agrada aquesta obra perquè es d'actualitat,— exclama un espectador.

—D'actualitat?— fa un veí de butaca.

—Sí, home... Som als volts de la *Candelera*!

□

A cà l'adroguer:

—Que tenen cafè del mateix que me'n vaig endur la setmana passada?

El dependent, ab un amable somris:

—Prou... Sí, senyora, sí...

—Doncs ja tornaré quan l'hagin acabat, perquè aquell era molt dolent.

□

Epigrames

—El més vell dels nostres mossos,
per llà als volts de Vallvidrera,
s'estimbà de tal manera,
que allí mateix deixà'ls ossos.

—També allí els va deixà en Prat.

—¿També caient?

—No; dinant.

—¿Com va sê?

—Els va anà escurant
y deixantlos dins d'un plat.

—El meu marit ja es un altre.

—¿Y ara? Sense havê enviadat?

—Vull dirte que ja no'm pega
y que fa molta bondat.

J. R. FERRER Y BUSQUÉ

XARADA

En un jardí de flors molt embaumades,
una tarde, en els petals deliciosos,
dos sers enamorats y carinyosos
admiraven les formes delicades.

Si hermoses eren unes, molt pintades,
gronxantse en bells pedincles fins y airosos,
ab calzers d'uns dibuixos primorosos,
no menos n'eren altres ben sentades.

Volgueren fer pomells, cullintne alguna,
que *hu*-juntaren ab joia y complascència
d'una font al re-dos, una per una.

De *tot* plens, ab perfums de fina essència,
de Febo els inondà en pols d'or la Lluna
vessantne els seus cors correspondència.

JOSEP SADURNÍ MAS DE LOS VALLS

ANAGRAMA

Vaig comprà una partida de *total*,
mes com que era poc *tot*, vareig deixarla
de compte al remitent senyor Marsal.

JOAN ANTICH PUQUÍ

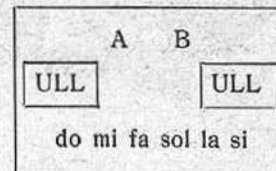
JEROGLIFICS

I

Solter—Casat

JOAN ROCABERT

II

JOAN ROCABERT

LO DELS SUPERNUMERARIS

—Si'n dec estar, de mala, quan els
mateixos de la família'm diuen que ne-
cessito quaranta metges més...

DE L'ALTRA BANDA DEL MAPA

—Record d'un passeig al balneari d'Apoquindo que, en honor de l'eminent actor Enric Borràs, donaren alguns catalans residents a Santiago de Xile.

Fotografia de F. GODO.

III

Espai immens
Espai immens
I

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

IV

SOR

ZORAYA

V

ASMA POBLE
Santiago Rusiñol
SIGNE ARITMETIC ANIMAL

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

SOLUCIONS als darrers Trenca-caps

A la Xarada I: *Nadal*.—A la Xarada II: *Saludarlos*.—A la Targeta: *L'alegria del Sol*.—A l'Anagrama I: *Les carolines-Corneli Sales*.—A l'Anagrama II: *Agna-gana*.—Al Jeroglific I: *De llevant o de ponent de la dona sigas parent*.—Al Jeroglific II: *Masnou*.—Al Jeroglific III: *Com més caballeries mes caballs*.

Respostes pagades

Joan Antic Puig: Anirà la targeta. — Francesc: Es molt dolent y molt poca-solta. — Ll. S. P. (Mataró): Els versos estan be, però les idees que tanquen no són massa noves. — Enys: Aquest himne, ab música, potser si que resultaria. — Maco: Rebut y moltes mercès. — P. Romaguera: Alguna cosa s'aprofitarà. — Lluís Ramis Camaló: Aceptat... en principi. — Tomàs Gener Piera: No'ns tindria utilitat. — Adenip: Ja es lasci, ja, tot això... Sembla una novela d'en Trigo... — Tomàs Canas (a) El liberal: Els trenca-caps que envia no'ns convenen. — A. B. (a) Lo Rector de Vallfogona: Escullirem lo que'ns interessi. — Joan Duran: No'ns agrada prou. — Zoraya: Els d'avui no m'enterneixen. — Pep Cistellé: Es bastant defectuós. — Josep Monclús: No està malament; en vista de lo qual, va de cap a la cartera.

L'ESQUELLA
DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:

Llibreria Espanyola,
Rambla del Mitg, núm. 20
BARCELONA

Preus de subscripció:

Fòra de Barcelona,
cada trimestre:
Espanya, 3 ptes. — Extranger, 5

Número solt: 10 centims — Atrassats: 20

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

NOVEDAD DE

EDUARDO MARQUINA

Un tomo 8.º, Pesetas 3'50

EN FLANDES SE HA PUESTO EL SOL

Obra nueva de Emilio Ferrière

LA VIDA Y EL ALMA

Traducción de Anselmo González

Un tomo en 8.º, Pesetas 4

Novedad :: Armando Palacio Valdés

Papeles del Doctor Angélico

Un tomo en 8.º, Pesetas 4

LA MUJER DESCONOCIDA

NOVELA DE ALBERTO INSÚA

UN TOMO EN 8.º, PESETAS 3'50

Nova edició popular d'en
SANTIAGO RUSIÑOL

ORACIONES

::: Preu: :::
: UNA pesseta :

: AVIAT :
SORTIRÁ

Del Born al Plata

per Santiago Rusiñol
: : Esplèndida edició : :

REMEDIOS QUE CURAN

MEDICINA CASERA

Pesetas 1

Los cent conceils

del Conceil de Cent

escrits de mà de FRA FELIU PIU

Preu: 1 pesseta

CIENCIAS Y PACIENCIAS

DEL CALAIX D'UN SABI

per FRA - NOI

Secrets d'economia domèstica.—Remels facils y baratos.—Experiments de fisica recreativa.—Fórmules d'art culinari.—Jocs y
: : : : : entreteniments casolans : : : : :

PREU: UNA PESSETA

PENSAMENTS EN VERS

Perquè et surtin be las feinas
has de tenir bones einas.

—
Quan no t'ho demani el cos
no hi fiquis ni un gra d'arròs.

Originals d'Albert Llanas

Ilustrats per Modest Urgell

PREU: UNA PESSETA

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponents se'ls otorguen rebaxes.

DEL FOC A LES BRASES

—Es bonic això!... La vaga s'ha acabat; però, ara que s'ha acabat la vaga, resulta que no hi ha feina...